

Onze ref.: 2014-AAR 20

Voor een herziening van artikel 10 van de Grondwet

1. *Artikel 10 van de Grondwet:*

“Er is in de Staat geen onderscheid van standen.

De Belgen zijn gelijk voor de wet; zij alleen zijn tot de burgerlijke en militaire bedieningen benoembaar, behoudens de uitzonderingen die voor bijzondere gevallen door een wet kunnen worden gesteld.

De gelijkheid van vrouwen en mannen is gewaarborgd.”

2. *Stand van zaken betreffende de statutaire betrekkingen in de overheidssector voor niet-EU-burgers .*

→ Federale Staat: niets is geregeld.

Nog altijd toepassing van het KB van 22 december 2000 “tot bepaling van de algemene principes van het administratief en geldelijk statuut van de rijksambtenaren¹ die van toepassing zijn op het personeel van de diensten van de Gemeenschaps- en Gewestregeringen en van de Colleges van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en van de Franse Gemeenschapscommissie, alsook op de publiekrechtelijke rechtspersonen die ervan afhangen.”

Artikel 23 van dit KB voorziet dat ambtshalve en zonder opzegging een einde wordt gemaakt aan de hoedanigheid van ambtenaar wanneer deze hij of zij niet meer aan de nationaliteitsvoorwaarde voldoet.

→ Vlaanderen: niets is geregeld. Het *Vlaams Personeelsstatuut* verwijst nog altijd naar het bovenvermelde KB.

→ Brussel: Ordonnantie van 11 juli 2002 tot verruiming van de nationaliteitsvoorwaarden voor de toegang tot betrekkingen in het gewestelijk openbaar ambt (BS van 23-07-2002).

¹ Het eerste artikel van dit KB bepaalt wel dat het zowel van toepassing is op de ambtenaren die tewerkgesteld zijn bij het federaal bestuur van de Staat als op de andere ambtenaren die in het opschrift van het KB worden genoemd.

- Fransie gemeenschapscommissie (Cocof): Decreet van 19 maart 2004 tot verruiming van de nationaliteitsvoorwaarden voor de toegang tot betrekkingen van het Openbaar Ambt in de schoot van de diensten van de Franse Gemeenschapscommissie (BS van 18-05-2004).
- Wallonië: Decreet van 15 maart 2012 tot verruiming van de nationaliteitsvoorwaarden voor de toegang tot betrekkingen van het Openbaar Ambt in het Waalse Gewest (BS van 23-03-2012).
- Fransie Gemeenschap: Decreet van 19 april 2012 houdende uitbreiding van de voorwaarden inzake nationaliteit voor de toegang tot de betrekkingen van het Openbaar Ambt van de Franse Gemeenschap (BS van 21-06-2012).

Het betreft telkens de toegang tot betrekkingen die geen rechtstreekse of onrechtstreekse deelname aan de uitoefening van openbaar gezag inhouden en geen werkzaamheden omvatten die strekken tot bescherming van de algemene belangen van de Staat of van andere openbare instellingen.

Opmerking: De Commissie heeft België voor het Hof van Justitie gedagvaard wegens discriminatie bij de toegang tot betrekkingen van het lokaal openbaar ambt, want er wordt geëist dat de kandidaten hun studies in het Nederlands, Frans of Duits hebben gedaan en de talenkennis wordt enkel maar erkend door middel van een getuigschrift uitgereikt door SELOR.²

3. Politieke bespreking

- Vlaanderen: in 2004 al ondervroeg Yamila Idrissi de toenmalige Vlaamse Minister van Binnenlandse Aangelegenheden Paul Van Grembergen over de toegang tot het openbaar ambt voor burgers van buiten de EU.³ Uit inlichtingen die werden ingewonnen bij de Dienst Regelgeving – Personeelsstatuut, blijkt dat er sindsdien niets werd ondernomen.
- Federaal: Een eerste poging tot verklaring tot herziening van artikel 10 van de Grondwet dateert van 2005 (S. 3-1095), maar ze leidde niet tot resultaat omdat de Commissie voor de *Institutionele Aangelegenheden* het advies van de Gemeenschappen en Gewesten wenste in te winnen. Het dossier werd gesloten op 25 januari 2007.

Een tweede poging dateert van oktober 2010 (DOC 53 0344/001) naar aanleiding van de verklaring tot herziening van de Grondwet die in het Belgisch Staatsblad van 7 mei 2010 werd gepubliceerd. De fiche van het parlementair document vermeldt dat het dossier nog steeds hangende is, maar er lijkt sindsdien geen enkele bespreking te hebben plaatsgevonden (er bestaat immers alleen een nr. 001, dus is er sinds oktober 2010 niets gebeurd). Dat blijkt eveneens uit de uiteenzetting van mevrouw de minister Milquet naar aanleiding van de bespreking van het wetsontwerp houdende de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2014, Sectie Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, *partim* Gelijke Kansen⁴, waar ze naar ditzelfde document uit 2010 verwijst.

4. Juridische bespreking

² Europa.eu/rapid/press-release. Op dit ogenblik is Vlaanderen het enige gewest dat in orde is, want het aanvaardt andere attesten om de talenkennis te bewijzen.

³ Commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Ambtenarenzaken, d.d. 20 januari 2004.

⁴ DOC 53 3071/017, p. 13

Uit de verschillende geraadpleegde documenten blijkt dat telkens wanneer het advies van de Raad van State over die aangelegenheid werd ingewonnen, dit advies negatief was en wel om diverse redenen:

- Vlaanderen: het ontwerpdecreet van 2003 (goedgekeurd door de Regering, besproken binnen het Comité C) had geopteerd voor een opsomming van functiefamilies die toegankelijk waren voor niet-Belgen in een reeks openbare instellingen. De lijst van uitzonderingen op de Belgische nationaliteit was echter zodanig uitgebreid dat de Raad van State⁵ oordeelde dat de gelijkheid tussen vreemdelingen en Belgen de regel werd in plaats van de uitzondering. Het was bijgevolg in strijd met artikel 10, 2 van de Grondwet.
- Brussel: negatief advies waarmee geen rekening wordt gehouden.⁶ De asbl [vzw] GERFA (groupe d'étude et de réforme de la fonction administrative – groep voor de studie en de hervorming van het administratief ambt) had een beroep ingesteld bij het Grondwettelijk Hof, maar deze heeft zich erover niet uitgesproken, omdat het van oordeel was dat de vzw in kwestie er geen belang bij had om beroep aan te tekenen.
- Wallonië⁷: de opmerkingen kunnen als volgt worden samengevat
 - De bedoelde categorieën van betrekkingen van het openbaar ambt moeten duidelijk en *in concreto* worden aangegeven.
 - Het volstaat niet om te verwijzen naar de regels die van toepassing zijn op de burgers van de Europese Unie.
 - Er kan geen sprake van zijn om zich te beperken tot een algemene bepaling waardoor van de Belgische nationaliteitsvereiste kan worden afgeweken.
 - Het gebrek aan duidelijkheid van de reeds opgestelde teksten is in strijd met artikel 10, 2 van de Grondwet.
 - Eerst moet de Grondwet worden gewijzigd alvorens dit soort decreet kan worden uitgevaardigd.

5. Ter conclusie: aanbeveling van het Centrum

De Raad van State heeft telkens negatieve adviezen uitgebracht over de tekstontwerpen die op de een of andere manier een afwijking van artikel 10 van de Grondwet voorzagen. Om op een juridisch correcte manier te handelen, moet eerst de Grondwet worden gewijzigd.

Het Centrum beveelt aan om de formulering van de regel en de uitzondering om te keren: de betrekkingen in de overheidsdiensten zijn in het algemeen toegankelijk voor personen met een vreemde nationaliteit, behalve in de gevallen die uitdrukkelijk door de wetgever zijn voorzien (*imperium*).

Contact: Ingrid.Aendenboom@cntr.be

⁵ Advies 35.857/VR van 9 oktober 2003.

⁶ Advies van de Raad van State 33.174/4 van 25 maart 2002.

⁷ Advies van de Raad van State 50.581/2 van 12 december 2011.